

ФОНД
НАУЧНИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

25 години

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО АГРОБИЗНЕС И РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ
Юбилейна международна научна конференция БЪЛГАРИЯ НА РЕГИОНИТЕ

Перспективи за устойчиво регионално развитие

27-28 октомври 2017 г., Пловдив, България

25 years

UNIVERSITY OF AGRIBUSINESS AND RURAL DEVELOPMENT
Jubilee International Scientific Conference BULGARIA OF REGIONS

Sustainable Regional Development Perspectives

27-28 October 2017, Plovdiv, Bulgaria

<http://regions.uard.bg>

Model for Solving the Problem with Depopulation in Rural Areas

**Wolfgang Luepcke¹, Dimitar Yakimov¹, Krasimira Anastasova²,
Pavlin Pelov, Klaus-Kristian Werner, Plamen Lakov, Zhenia Kioseva**

¹*University of agribusiness and rural development - Plovdiv, Bulgaria*

²*Municipality of Dolni Chiflik*

Abstract: In Bulgaria and other EU countries there is a depopulation of villages. A large part of the rural population is retired and has problems in maintaining fruit and vegetable gardens and private yards. But these gardens and the private farm are an important part of the livelihood of the rural population, and in order to increase their income, which in most cases consists only of a pension, they offer some of their production for sale in the cities. On the basis of extensive preliminary studies and analyzes for the implementation of the created model, the municipality of Dolni Chiflik - Varna region was chosen.

Keywords: model, depopulation, rural municipalities.

Модел за решаване на проблема с обезлюдяването на селските общини

Волфганг Люпке¹, Димитър Якимов¹, Красимира Анастасова²,
Павлин Пелов, Клаус-Кристиан Вернер, Пламен Лаков,
Женя Кьосева

¹Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – Пловдив

²Община Долни чифлик

Резюме: В България и в други страни на ЕС се наблюдава обезлюдяване на селата. Голяма част от селското население е на пенсионна възраст и има проблеми при поддържането на овощните и зеленчуковите градини и личните дворове. Но тези градини и личното стопанство са важна част от поминъка на селското население. За да увеличат приходите си, които при възрастните хора в повечето от случаите се състоят само от пенсията, те предлагат част от продукцията си за продан – пътувайки до най-близкия по-голям град.

Нашата инициатива, в центъра на която стои сдружението „СЕЛИНИ“ /СЕЛска ИНИциатива/, има за цел подобряването на житейските, битовите и трудови условия и осигуряване на поминък на селското население и да осигурява работа и доходи за селското население. Във връзка с това по идея на доцентите д-р Люпке и д-р Якимов преподаватели и студенти на Висшето училище по агробизнес и развитие на регионите /ВУАРР/ - Пловдив с филиалите Велико Търново и Русе, участници във варненски курсове по мениджмънт на Външно-търговската индустриална камера към посолството на Федерална република Германия в Република България, участници на курс по немски на КТ „Подкрепа“ – Варна, администрацията на община Долни чифлик, област Варна, различни институции, организации и частни лица от България и чужбина са разработили проект за противодействие срещу обезлюдяването на селата. Въз основа на обширни предварителни проучвания и анализи за прилагането на създадения модел бе избрана община Долни чифлик, област Варна.

Ключови думи: модел, обезлюдяване, селски общини.

Въведение

Община Долни чифлик е една от дванадесетте в област Варна. Обхваща освен общинския център гр. Долни Чифлик и 16 села с общо население 20 193 души на територия от 162 426 декара – от тях 143 354 декара обработваема земя. Детайлираната информация, която е послужила за разработването на модела, е отразена в таблиците 1 - 3.

От тях се вижда, че тази община репрезентира добре ситуацията, характерна за много общини на България – застаряващо население, закрити предприятия, голям брой необитавани къщи и съответно изоставени овощни и зеленчукови градини. Но все още има около 10 процента деца на училищна

възраст и около 3 процента деца в детски градини. За тях трябва час по-скоро да се осигури перспектива, защото иначе и те, когато ще завършат училището, ще напуснат родните си места – тенденция, която взема все по-голям размер. Причината е разбираема, защото е всеобщо известно, че много села са обречени на обезлюдяване и скоро ще бъдат забравени. Всъщност те и сега вече са забравени и никой не обръща сериозно внимание на този факт и така все повече плодородна земя пустее, вместо да служи за екологично производство на плодове и зеленчуци, които представляват нарастващ интерес с оглед на здравословния живот. Именно в това се състои и шансът не само за оцеляването, но и за перспектива на селата и той трябва да бъде бързо и целенасочено използван.

Таблица 1. Характеристика на община Долни Чифлик

Република България, Брой области в България: 28, Брой общини в България: 265 Област Варна - брой общини: 12 Община Долни чифлик - брой села: 16, Брой населени места към тях: 17 Обща площ на общината: 162426.345 декара, Обработваема земя: 143 354,317 декара						
Населено място	площ - общо	от това обработваема площ	брой жители	от тях пенсионери	брой обитавани къщи	брой необитавани къщи
гр. Долни чифлик	16825.582	13415.443	7476	1172	1883	281
с. Старо Оряхово	19185.122	17342.78	2793	477	679	119
с. Детелина			772	94	177	28
с. Ново Оряхово	5342.34	1934.457	161	68	80	55
с. Рудник	895.986	25.444	386	163	211	88
с. Юнец	3581.327	2629.036	23	18	116	42
с. Кривини	3026.633	2715.076	70	56	57	55
с. Солник	8898.174	8142.766	211	129	114	77
с. Бърдарево	7904.069	7524.651	.58	35	48	28
с. Голица	20258.759	19042.952	573	221	234	129
с. Булаир	9498.313	9081.723	201	30	46	10
с. Нова Шипка	7798.141	7219.609	220	88	110	47
с. Гроздъво	19188.633	17479.878	2479	495	708	143
с. Горен чифлик	17017.222	12667.332	1471	283	441	169
с. Пчелник	11858.564	10773.234	1694	297	513	144
с. Венелин	17147.48	12996.909	929	94	253	75
с. Шкорпиловци	5666.995	4265.196	676	111	222	122
общо:	138082.636	147256.486	20193	3831	5892	1612

Таблица 2. Сравнение между брой на учебните заведения, брой деца и обезпечност с хранителни ресурси

Населено място	Училища			Детски градини		
	брой	стол	брой деца	брой	брой деца	стол
гр. Долни чифлик	2	да/кетъринг	864	1	239	
с. Старо Оряхово	1	да/кетъринг	397	1	120	
с. Гроздъво	1	да/кетъринг	275	1	94	
с. Пчелник	1	да/кетъринг	155	1	75	
с. Горен чифлик	1	да/кетъринг	125	0	0	
с. Венелин	1	да/кетъринг	87	1	39	
с. Голица	1	не	21	0	0	
с. Шкорпиловци	1	не	19	0	0	
общо:	9		1943	5	567	

Таблица 3. Икономическо-социално състояние на община Долни чифлик (бр. компании, достъпност до болнични грижи и др.)

Населено място	Предприятия	Ресторанти		Хотели/ Почивни станции		Болници	Старчески домове
	брой	брой	брой места	брой	брой места		
гр. Долни чифлик	0	7	336	0	0	0	0
с. Старо Оряхово	0	4	286	0	0	0	0
с. Детелина	0	1	20	0	0	0	0
с. Ново Оряхово	0	1	30	0	0	0	0
с. Рудник	0	2	220	0	0	0	0
с. Юнец	0	1	32	2	18	0	0
с. Кривини	0	1	150	1	7	0	0
с. Солник	0	3	350	1	6	0	0
с. Бърдарево	0	0	0	1	10	0	0
с. Голица	0	1	100	1	50	0	0
с. Була и р	0	0	0	0	0	0	0
с. Нова Шипка	0	0	0	0	0	0	0
с. Гроздьово	0	3	190	2	95	0	0
с. Горен чифлик	0	2	90	0	0	0	0
с. Пчелник	0	1	20	0	0	0	0
с. Венелин	0	3	130	2	50	0	0
с. Шкорпиловци	0	6	234	16	516	0	0
КК "Шкорпиловци"	0	26	2034	35	1866	0	0
общо:	0	36	4222	26	2618	0	0

Модел за решаване на проблема с обезлюдяването на селските общини

„За да я има земята утре - трябва да я пазим днес“ е заглавието на юлското издание 2016 г. на месечния общински вестник на община Долни Чифлик и това показва, че местните жители не са се предали и искат да живеят в чиста околна среда, където и техните деца ще имат възможност за професионална реализация и здравословен начин на живот. Този факт също е допринесъл към избора на тази община за прилагането на модела за решаване на проблема с обезлюдяването на селските общини.

Моделът включва следните мероприятия и дейности:

1. Закупуване на необходимото техническо оборудване
 - Градински плугове и фрези за обработване на градинските площи;
 - Пръскачки за листово торене;
 - Резачки за дърва;
 - Транспортни средства, които остават собственост на сдружението.
2. Разработване на програми за производството и дистрибуцията на плодове и зеленчуци въз основа на планирано използване на наличните площи и капацитети на селските домакинства.
3. Сключване на договори за подпомагане на селските домакинства при обработването на градините, доставка на посадъчен материал, семена и биоторове, прибиране и пласмент на реколтата и др.
4. Сключване на договори за изкупуване на животинската продукция от селските домакинства.

5. Сключване на договори за доставка на плодове и зеленчуци най-вече с ресторанти, хотели, почивни станции, детски и ученически кухни /кетеринг/ и магазини в региона.

6. Създаване на фонд за финансиране, който освен средствата на сдружението от членски внос /1 лев на декар/ ще включва и средства от дарения, а тези средства ще бъдат ползвани от членовете на сдружението по специален регламент, който включва покриване на разходи, подпомагане, обезщетяване и инвестиране.

7. Ангажиране на младежи за дейностите на сдружението чрез използване на ресурси от фондове на ЕС и от национални фондове.

Моделът предвижда и редица други инициативи като:

- партньорства със села от други региони на страната и гостувания на разменни начала;
- онлайн търговия с произвежданите стоки;
- амбулантно производство на пастьоризирани плодови сокове в тетрапак;
- амбулантно производство на сирене и кашкавал;
- производство на цветя, билки, етерични масла, подправки и др.;
- производство на хумус с помощта на калифорнийски червейчета;
- възстановяване/ремонт на изоставени къщи и отдаване под наем на хотелски начала;
- селски туризъм и възстановяване на местни традиции и селски празници;
- провеждане на няколкодневно „училище на зелено“ за градски деца и редица други дейности и мероприятия, които допринасят за по-добри трудови и житейски условия в селските региони и осигуряват работни места и допълнителни приходи.

За разработването на модела са послужили различни литературни източници и практически познания на самите автори в отделните сфери на земеделската дейност на личните стопанства и селските домакинства, включващи зеленчукопроизводство, овощарство, лозарство, пчеларство, отглеждане на кокошки, пуйки, патици, гъски, пълпъдъци, зайци, овце, кози и свине и възможности за реализиране на получената продукция в региона с оглед на бърз и рационален транспорт и във връзка с ангажирането на работна ръка и осигуряване на поминък. Ценна информация е получена и от специализирани вестници като „Агровестник“, вестник „Хобифермер“ и от немското илюстрирано списание „Landliebe“.

Заклучение

След успешното изпробване на модела се предвижда неговото широко прилагане в национален мащаб като се използват всякакви възможности и начини за неговото усъвършенстване с оглед намиране на оптимално адаптирани варианти за всяка селска община. Във връзка с осъществяването на модела ще бъде създаден документален филм, ще бъде разработена презентация и издадена брошура. Очаква се силна подкрепа на модела, бързо положително ехо и ангажирано включване на всички институции, които имат отношение към решаването на този важен и неотложен проблем.

Литература

1. Апостолов, А., Байрактарска, Д. Формулиране на проекти за развитие на земеделието –кратко ръководство, София – Москва, 1999.
2. Василев, В. и колектив. Наръчник ефективно земеделие, ВУАРР – Пловдив, 2012.
3. Ганев, А. Земята, която ни храни, София, 2009.
4. Иванова, М., Якимов, Д. Агроекология, издателство „Талант“, ВУАРР, Пловдив, 2015.
5. Иванова, М., Илиева, Т., Якимов, Д. Биологично земеделие, ВУАРР Пловдив, 2013.
Издател: Министерство на земеделието и горите - НССЗ – София, 2005
6. Кожев, А. Производство на млечни продукти в домашни условия, София, 2008.
7. Лаков, П., Вълчев, К. Национална и регионална аграрна политика, Академично издателство „Талант“ –ВУАРР, Пловдив, 2017.
8. Любенов, Л. Пазари и реализация на земеделски продукти, изд. „Медиатех“, Плевен, 2016.
9. Люпке, В. Животновъдни технологии, ВУАРР – филиал В. Търново, 2009.
10. Малина, къпина, касис-технология за производство на посадъчен материал и плодове,
11. Маринов, Б. и колектив. Отглеждане на зайци за месо, София, 2009.
12. Михайлов И., Радулов Д. Български земеделски справочник. Велико Търново: „Сириус 4“, 2003.
13. Отраслово многообразие – условие за устойчиво развитие на селските райони. Сборник доклади от научно-практическа конференция на ВУ „Земеделски колеж“, В. Търново, 2010.
14. Стоянова, В. Златен билков наръчник“/лечебни растения в България, София, 2015.
15. Тодоров, Н., Дарджонов, Т. Норми за хранене и хранителна стойност на фуражите за овце и кози, София –програма ФАР, 1997.
16. Eismann V., Wirtschaftskommunikation Deutsch, Langenscheidt München, DINK, 2013
17. F. Alt, Gollmann R., Neudeck R., Eine bessere Welt ist möglich – Ein Marshallplan für Arbeit, Entwicklung und Freiheit, München, 2007